

INDIANA บัวฝรั่ง

VICTORIA บัวกะตัง

ROSE AREY บัวฝรั่ง

เมื่อ

กล่าวถึงบัว

คนทั่ว ๆ ไปจะนึกถึงพืชไม้น้ำ 3-4 ชนิด คือ บัวหลวง บัวผันบัวเผื่อน และบัวสาย เพราะการใช้ประโยชน์บัวหลวงพวกดอกขาว มักจะใช้เป็นดอกไม้บูชาพระเป็นส่วนใหญ่ จำพวกดอกชมพูจะใช้บูชาพระบ้างแต่ส่วนใหญ่จะเก็บฝักบริโภค บัวผันบัวเผื่อน ชาวนาเก็บหัวบริโภคหรือใช้เป็นยา บัวสายใช้สายบัวเป็นฝักบริโภค

อีกชนิดหนึ่งที่ประชาชนรุ่นปัจจุบันเริ่มรู้จักหลังจากเทศบาลนำไปปลูกรอบพระราชตำหนักจิตรลดารโหฐาน คือ “บัวกะตัง” แต่ยังไม่แพร่หลายในหมู่ประชาชนทั่วไป เพราะมีใช้ไม่พียงในเมืองในไทย วิธีการปลูกดูแล รักษา ไม่ง่ายเลย และใช้เนื้อที่มาก

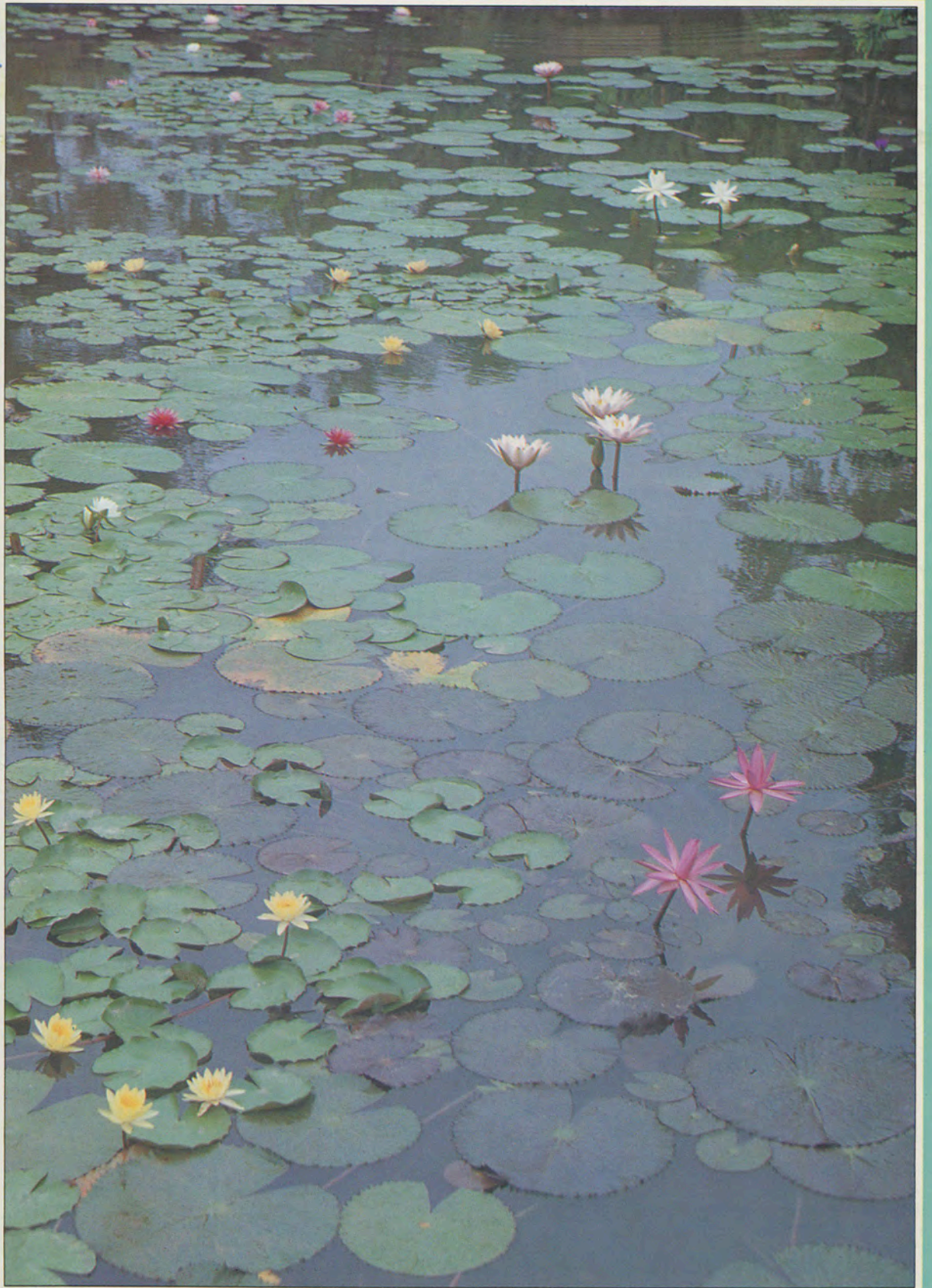
ปัจจุบัน

ประชาชนเริ่มให้ความสนใจ

ใช้ประโยชน์ในการปลูกบัวเป็นไม้ดอกและประดับมากขึ้นที่ขึ้นหน้าขึ้นตามากได้แก่บัวหลวงประเภทที่มีกลีบซ้อนมาก เช่น สัตตบงกช หรือพันธุ์ดอกเล็กสีชมพูที่เรียกบัวจีน หรือบัวได้หัวนี้ แต่บัวหลวงก็ยังเป็นบัวที่ต้องใช้พื้นที่ปลูกมาก ที่นิยมมากที่สุดเวลานี้ มีจำหน่ายมากมายในตลาดนัด ก็คือ บัวประเภทบัวผันบัวเผื่อน หรือ บัวกินสาย

ราชินีแห่งไม้หน้า

วงศ์สกุลา ชนิด และประเภทของบัว

MARLIACEA AIBIDA บัวฝรั่ง

นักพฤกษศาสตร์ได้จัดสกุลา (genus) ของไม้น้ำที่คนไทยเรียกว่าบัว 3 สกุล อันได้แก่

1. บัวหลวง
2. บัวฝรั่ง บัวผันบัวเพื่อน บัวสาย และจงกลนี
3. บัวกะดัง

ไว้ในวงศ์ Nymphaeaceae เดียวกัน มีรากศัพท์ภาษาอังกฤษจากคำว่า 'Nymph' ซึ่งแปลว่า 'สาวน้อย' หรือ 'แม่เทพธิดาที่อยู่ในน้ำ'

AMABILIS บัวฝรั่ง

DIRECTOR G.T. MOORE บัวผัน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์อนุกรมวิธาน

วงศ์ Nymphaeaceae _____ บัว

สกุล Nelumbo ใบชูเหนือน้ำ _____ บัวหลวง (ปทุมชาติ)

สกุล Nymphaea ใบลอยแตะผิวน้ำ ไม่มีหนาม _____ บัวฝรั่ง บัวผันบัวเผื่อน บัวสาย จงกลนี้ (อุบลชาติ)

สกุล Victoria ใบลอยแตะผิวน้ำ ใบใหญ่ มีหนาม _____ บัวกะดั่ง

LOTUS บัวหลวง

บัวฝรั่ง บัวผืนบัวเผื่อน บัวสาย และจางกลนิ

ชื่อสามัญภาษาอังกฤษคือ 'water lily' ชื่อไทยสามัญ คือ บัวฝรั่ง บัวผืน บัวเผื่อน และบัวสาย

ซึ่งแยกเป็น 2 ชนิด คือ พวกบานกลางวัน ได้แก่ บัวฝรั่ง และบัวผืนบัวเผื่อน และพวกบานกลางคืนได้แก่บัวสาย หรือ บัวกินสาย คนไทยโบราณจึงใช้คำรวมรากศัพท์ภาษาสันสกฤตว่า อุบล หรือ อุบลชาติ

จางกลนิ เป็นบัวที่นักพฤกษศาสตร์ไทยส่วนใหญ่ให้จัดอยู่ในกลุ่มอุบลชาติ ลักษณะใบรี มีจัก ดอกลอยน้ำบานแล้วไม่หุบ ขยายพันธุ์โดยตาที่เปลี่ยนสภาพเป็นหัว ผิงอยู่ในเหง้า หลุดออกมา มีสภาพคล้ายหัว แดกเป็นต้นใหม่ เจริญเติบโตต่อไป

จางกลนิ

บัวกะดิง

เกิดจากเมล็ด เจริญเติบโตตามแนวติ่งและเป็นต้นโตๆ ไม่มีการแตกไหลทอดเหง้าเหมือนกับอุบลชาติหรือบัวชนิดอื่น แต่ละต้นใช้พื้นที่ผิวน้ำในการแผ่กระจายของใบมาก ต้นที่เจริญงามเต็มที่จะใช้เนื้อที่ถึง 90 ตารางเมตร โดยเฉลี่ยจะใช้ราว 50-60 ตารางเมตร ส่วนรากจะแผ่กระจายในรัศมี 2-3 เมตร จากโคนต้นเมื่อต้นเจริญเติบโตเต็มที่

บัวหลวง

มีชื่อสามัญภาษาอังกฤษว่า 'Lotus' คนไทยโบราณนอกจากจะใช้คำว่าบัวหลวงแล้ว มักจะนิยมใช้ชื่อภาษาสันสกฤตว่า ปทุม หรือ ปทุมชาติ (วรรณคดีไทยสมัยเก่า ๆ แทบจะไม่ได้ใช้คำว่าหลวงเลย) พรรณ (Species) และพันธุ์ (Variety) ดั้งเดิมของบัวหลวงมีเพียง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสีเหลืองอ่อน (หายากมาก) กลุ่มสีชมพู และสีขาว ปัจจุบันมีผู้พยายามผสม ปรับปรุงพันธุ์จนได้สีเหลืองค่อนข้างเข้มแดงเข้มแสด ฯลฯ บัวพวกนี้ขยายพันธุ์โดยเมล็ด เจริญเติบโตเป็นไหล (Stolon) ได้และขนานกับผิวดิน แล้วแตกต้นใหม่จากไหลซึ่งนำไปขยายพันธุ์ต่อได้

เศวตอุบล

สัตตบรณ

บัวกะดิง

แบ่งกลุ่มบัวตามลักษณะที่เก็บตามแบบนักพฤกษศาสตร์และเกษตรศาสตร์

- ใบชูพ่นน้ำ _____ บัวหลวง
- ใบลอยและผิวน้ำ _____
- ใบมีหนาม _____ บัวกะดัง
- ใบไม่มีหนาม _____
- ขอบใบเรียบ ดอกลอย _____ บัวฝรั่ง
- ขอบใบจัก _____
- จักถี่แหลมมีระเบียบ บานกลางคืน _____ บัวสาย
- จักถี่แหลมหรือมน ไม่มีระเบียบ _____
- ดอกชูพ่นน้ำ บานกลางวัน _____ บัวผัน บัวเพื่อน
- ดอกลอย บานตลอดเวลา _____ จงกลนี้

SNOWBALL บัวฝรั่ง

COLORATA บัวผัน

ALBERT GREETBERG บัวผัน

MARONE BEAUTY บัวสาย

GLORIOSA บัวฝรั่ง

อุบลชาติ

บัวในสกุลอุบลชาติ บานกลางวัน แบ่งได้เป็น 2 พวก หรือจัดประเภทตามถิ่นกำเนิด คือพวกที่มีถิ่นกำเนิดในเขตอบอุ่นและเขตร้อนของโลกพวกนี้เจริญเติบโตเป็นเหง้าใต้และขนานกับผิวดิน สลัดใบที่ลอยบนน้ำ เมื่อเข้าฤดูหนาวที่ผิวหน้าของน้ำเป็นน้ำแข็งจะผลิตใบก้านสั้น หนา จมอยู่ใต้น้ำในฤดูหนาว เมื่อเข้าฤดูใบไม้ผลิ น้ำแข็งละลาย จะผลิตใบลอยเหนือน้ำและเจริญออกดอกต่อไปใหม่ มีชีวิตอยู่ได้ตลอดไปทุก ๆ ปี ทุกฤดู จึงให้ชื่อรวมของบัวประเภทนี้ว่า 'อุบลชาติประเภทยืนต้น' มีศัพท์สามัญภาษาอังกฤษว่า 'Hardy type' หรือ 'Hardy water lily' พวกนี้มีเฉพาะดอกบานกลางวัน คือ เข้าบานเย็นหุบ ขยายพันธุ์โดยเมล็ด และแตกหน่อ (Sprout) จากตาบนเหง้า แต่เนื่องจากคำ 'อุบลชาติประเภทยืนต้น' ยาวเกินไป และบัว

ประเภทนี้ทั้งหมด มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนและอบอุ่นในต่างประเทศ จึงนิยมเรียกว่า 'บัวฝรั่ง'

อีกประเภทคือ อุบลชาติที่มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนของโลก เช่นประเทศไทยมี 2 พวก คือ พวกบานกลางวัน เข้าบานเย็นหุบ ได้แก่พวกบัวผันบัวเผื่อน และพวกบานกลางคืน คำบานเช้าหุบ ได้แก่ พวกบัวสาย (บัวกินสาย) ให้ชื่อบัวประเภทนี้ว่า 'อุบลชาติประเภทล้มลุก' เพราะถ้าไปปลูกในเขตร้อนอย่างพวกประเภทยืนต้นหรือบัวฝรั่ง ฤดูหนาวจะตายเพราะปรับตัวจมน้ำไม่เป็น และความแตกต่างทางสรีระอื่น ๆ เช่น มีหัวแต่ไม่มีเหง้าเก็บอาหารไว้ใช้ พวกนี้มีศัพท์ภาษาอังกฤษว่า 'Tropicals type' หรือ 'Tropical water lily' อุบลชาติประเภทนี้ขยายพันธุ์โดยเมล็ด หรือ ดินอ่อนและหัวใหม่จากเหง้า

เอื้อเฟื้อภาพโดย : "ปางอุบล"

150/5 ซอยธรรมนุญ 2 ถนนติวานนท์

จ.นนทบุรี 11000 โทร. 591-5601, 588-3563

เรื่องโดย : ดร.เสริมลาภ วสุวัต

ออกแบบสร้างสรรค์ : ดวงแก้ว ศรีไชยวาน

209